

Uluslararası Sistemde Küresel Yönetişim ve G20¹ *Global Governance in International System and G20*

İlknur Şimşek

Yüksek Lisans Mezunu, İstanbul Üniversitesi, İktisat Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü, ilknursimsek@gmail.com, ORCID: 0000-0002-9098-0609

MAKALE BİLGİSİ

Makale Geçmişi:

Geliş 14 Ekim 2019

Düzeltilme Geliş 12 Kasım 2019

Kabul 8 Aralık 2019

Anahtar Kelimeler:

G20, Küresel Yönetişim, Yükselen Orta Güçler

© 2019 PESA Tüm hakları saklıdır

ÖZET

Bu çalışmada 1997 Asya Finans Krizi sonrası kurumsallaşan G20'nin küresel yönetim sistemindeki gelişimi ve yeri analiz edilmektedir. Günümüzde G20'nin bürokratik bir yapıdan küresel zirveler düzenleyen bir karaktere evrilmesinin mantığı küresel yönetim bağlamında irdelenecektir. Bu bağlamda G20'yi içeriden statükoya meydan okuyacak bir platform olarak gören önemli yükselen güçler ile gelişmiş ülkelerin tepkileri de ele alınacaktır. Yöntem olarak, uluslararası sistemde küresel yönetim tartışmalarına dair bir teorik çerçeve ortaya konacak, bu teorik çerçeve bağlamında küresel yönetimin yüklerini paylaşmak ve katılımcı bir platform oluşturmak amacıyla G20'nin kurumsal faaliyet alanı ve politika gündemini genişletme çabaları masaya yatırılacaktır. Ardından, finansal istikrardan farklı alanlara yayılan G20 faaliyetlerinin kalıcı bir sekreteryaya ve kurumsal altyapı eksikliğinde yol açtığı performans ve meşruiyet tartışmalarına dikkat çekilecektir. 2008 Küresel Ekonomik Kriz sonrasında ABD, küresel yönetim yapısını daha kalıcı bir şekilde değiştirmek istemiştir ve bu istek G20 grubunun kurumsal bir yapı olarak ortaya çıkmasına neden olmuştur tartışması bu çalışmaya temel oluşturmuştur.

ARTICLE INFO

Article History:

Received 14 October 2019

Received in revised form 12

November 2019

Accepted 8 December 2019

Keywords:

Emerging Middle Powers, Global Governance, G20

© 2019 PESA All rights reserved

ABSTRACT

In this study, G20's development after 1997 Asian Financial Crisis and its place within global governance is analyzed. G20's developing process from a bureaucratic structure to organising global summits character's logic in today's world will be examined from global governance perspective. In this context, major emerging powers response seeing G20 as to challenge the status quo platform will be addressed. Methodologically, a theoretical framework of global governance discussions in international system, in this context, G20's expanding political agenda and institutional activity field to built a corporate platform will be put forward. Attention will be drawn on performance and legitimacy debates of G20 activities spreading out to different financial stability fields for a permanent secretariat and institutional infrastructure. In this study the main argument is USA wants to change the global governance more permanently and this desire has caused G20 to emerge as an institutional structure after 2008 Global Economic Crisis.

¹ Bu makale, Doç. Dr. Muharrem Hilmi Özev danışmanlığında yazılan "Küresel Yönetişimde G20'nin Yeri ve Türkiye G20 İlişkileri: 2008-2015" başlıklı yazarın yüksek lisans tezinden üretilmiştir ve tez İstanbul Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimi tarafından 49846 numaralı proje olarak desteklenmiştir.

GİRİŞ

Yirminci yüzyılın ikinci yarısından itibaren uluslararası örgüt olgusu uluslararası ilişkilerin en çarpıcı özelliklerinden birisi olmuş ve küresel yönetişim sorusunu gündeme getirmiştir. Küresel güç yapısının ağırlık merkezi, Amerika Birleşik Devletleri (ABD)'nden yavaş yavaş Asya-Pasifik hattına doğru kayma eğilimi göstermektedir. Özellikle Çin, Hindistan ve Brezilya gibi yeni güçlerin ortaya çıkmasının bir sonucu olarak yirmi birinci yüzyılın başından bu yana dünya sistemi değişime uğramaktadır. Son yıllarda, uluslararası politikada en önemli tartışmalardan birisi, yükselen güçlerin lehine uluslararası sistemde meydana gelen küresel güç kaymaları ve küresel yönetişimdeki güç geçiş etkisidir. Küreselleşme olgusunun artışı ile birlikte devletler ve devlet dışı aktörler arasındaki karşılıklı bağımlılığın da arttığına dikkat çekilmektedir. Küresel yönetişim tartışmaları, bu yaklaşımı besleyen ve destekleyen uluslararası belli/belirsiz kuralları, çoklu otoriteleri ve devlet dışı aktörleri de beraberinde getirmiştir. Bunun yanı sıra bu tür kurumlarda meşruiyet sorunları da ortaya çıkmıştır. Küresel düzeyde yeni yönetişim biçimlerinin artmasının nedeni aynı zamanda karşılıklı bağımlılığın artmasına dayandırılmaktadır.

Uluslararası ilişkilerde küresel yönetişim eğilimlerini ve uluslararası ekonomik yönetişim mimarisinin bununla ilişkisini G20 grubu bağlamında tartışmak makalenin konusunu oluşturmaktadır. Çalışmada G20 kurumsal evriminin izlediği seyir özetlenmektedir. Bu çerçevede küreselleşme, yönetişim, küresel yönetişim, karşılıklı bağımlılık ve devlet çıkarları gibi kavramlar üzerinde durulmuştur. Çalışmanın içeriğinde G20'nin bürokratik bir yapıdan küresel zirveler düzenleyen bir karaktere evrilmesinin mantığı irdelenmiştir. Finansal istikrardan farklı alanlara yayılan G20 faaliyetlerinin kalıcı bir sekreteryaya ve kurumsal altyapı eksikliğinde yol açtığı performans ve meşruiyet tartışmalarına dikkat çekilmiştir. Makalenin amacının araştırma ve inceleme olmasıyla birlikte, G20'nin ve küresel yönetişimin oluşturduğu terimlere ve açıklamalara yer vermek çalışmaya önemli bir boyut kazandırmıştır.

G20 temsiliyetindeki en önemli sorun, küresel sorunları ele almak istemesidir, fakat bunu ne sınırlılıkla yapmak istediğini belirtmemektedir. Diğer taraftan BM, gerçek evrensel politikayı da yansıtamamaktadır, ayrıca G8 gibi hâla hareketli ve iyi bir durumdadır. Buradaki sorun G20'nin BM ya da G8'in yerini alması değil, her birinin ilgi alanlarını tanımlayabilmektir. “2008 Küresel Ekonomik Kriz sonrasında ABD, küresel yönetişim yapısını daha kalıcı bir şekilde değiştirmek istemiştir ve bu istek G20 grubunun kurumsal bir yapı olarak çıkmasına neden olmuştur” hipotezi bu çalışmaya temel oluşturmuştur. “Hegemonik gerileme”, “güç kayması” ve küresel düzende Amerikan gücünün kategorik düşüşüyle, Çin gibi ülkelerin yükselişi diğer varsayımlardandır. Ayrıca akademik çalışmalarda ve diğer basın yayınlarında G20 grubunun küresel yönetişimde meydana gelen değişimlere öncülük ettiği söylemlerinin yer alması, “Günümüz uluslararası ekonomi düzeninde G20 grubunun küresel yönetişim politikalarına uygunluğu” cümlesini çalışma için çıkış noktası yapmıştır. Çalışma yöntem olarak, günümüz küresel ekonomi politikasında yapılan küresel yönetişim tartışmalarının bilgisini genişletme ışığında bir girişimde bulunmuştur. Tümevarım ve eleştirel bir yaklaşım kullanılan çalışmada, nitel araştırma yöntemi ağırlıktadır.

1. Küresel Yönetişim Tartışmaları

21. yüzyılın başlarından itibaren uluslararası kurumsal yapılanmada yoğunluk yaşandığı görülmektedir. Uluslararası organizasyonlar, bölgesel ve küresel kurumlar bu yoğunluğa birer örnektir. Uluslararası hedeflerin yerine getirilebilmesi için Birleşmiş Milletler (BM) ve Uluslararası Para Fonu (IMF) gibi kurumlar meydana getirilmiştir. Yapılan yeni atılımlar Fukuyama tarafından “çok taraflılık” olarak adlandırılmaktadır. Diğer bir deyişle; oluşturulan bu kurumlar Doğu ve Batı ayrımı yapmamakla birlikte, yükselen güçlere üye olma seçeneğini sunmaktadır (Postel Vinay, 2014, s. 14). Ekonomik istikrar ve yeterlilik bir devletin bekası için şart olarak görülmektedir. Küresel aktörler ekonomik konular üzerinde siyaset ve barış meselelerine göre daha fazla yoğunlaşmakta olup, ekonomik üstünlük, ülkelere yeni güç politikaları sunmaktadır (Kantarıcı, 2012, s. 53). Dolayısıyla ekonomik olarak başarılı devletler siyaseten, sosyal ve kültürel olarak üstünlük mücadelesinde rakiplerinin önünde görünmektedir. Kasım 1989, sadece Soğuk Savaş'ın sonunu değil yeni bir küreselleşme dalgasının da başlangıcını belirlemiştir denilebilir. Bazı araştırmacılara göre “yeni dünya düzeninin” gerçek kazananları, gelişmekte olan ekonomileri ve siyasi kalkınma hızlarıyla Çin ve Hindistan'dır. G8 ve G2 (Çin ve ABD) yerini, bünyesinde yeni dünya düzeni güç dağılımının formülünü gizleyen G20'ye bırakmaktadır. Bütün bu değişiklikler Batıdan Doğuya gücün transferi etkisi yapmıştır şeklinde

değerlendirilebilir (Fischer, 2009). Gelişmekte ve geçiş aşamasında olan ülkelerden birçoğu dünya gelirinin artması lehine son on yıldan bu yana gelişmiş ülkelerden daha fazla katkı sağlamaktadır. Bazı araştırmacılara göre, yeni dünya düzeni olarak adlandırılan günümüz küresel yönetişiminin son gelişmeler ışığı altında çok kutuplu bir yapıya doğru kaydığı ve isminin 'Koalisyonlar Dönemi' olduğu ortaya konulmaktadır (Kantarci, 2012, s. 75).

Uluslararası ilişkileri etkileyen diğer önemli olgu da küreselleşmedir. Kapitalist ekonomi ilişkilerinin tek pazar haline gelmesini içermekte olan kavram, karşılıklı bağımlılık ile de iç içedir. İletişim teknolojisinde yaşanan gelişmeler, küreselleşme, karşılıklı bağımlılık ve küresel yönetim gibi olguların iktisadi faaliyetler olarak algılanması konusunda önemli bir rol oynamaktadır. (Sönmezoğlu, Güneş ve Keleşoğlu, 2013, s. 81-82). Küreselleşmenin yeni çağında insanların, şirketlerin ve pazarların önemi artarken, devletlerin yetkilerinde azalmalar olduğu görülmektedir (Omae, 1990, s. 9). Koehn ve Rosenau'ya (2002) göre, örgütler arası bilgi üretimi ve toplanması, ortaklıklar, kişiler ve kültürler arası etkileşim, birbirine daha bağımlı bir dünyanın oluştuğuna dair birer örnektir (Koehn ve Rosenau, 2002, s. 105). Küreselleşmeye getirilen açıklamalarda ticari, finansal ve de iletişim konularının uluslararasılaşmasından bahsedilmektedir. Küresel ekonomi, mali ve ticari işlemlerin, uluslararası düzeyde bütünleşmesi anlamına gelirken, birçok araştırmacı tarafından karşılıklı bağımlılığın artması olarak tanımlanan küreselleşmenin somut örnekleri çok uluslu şirketlerin faaliyetlerinde görülmektedir (Frankel, 2000, s. 47).

Küreselleşmenin ele alındığı önemli bir alan da teknoloji konusudur. Bilgi ve iletişim konusunda meydana gelen gelişmeler sınırların ötesine taşınarak bir nevi bu alanın mekansızlaşmasına yol açmaktadır. Aynı zamanda ulaşım teknolojisinde yaşanan ilerlemeler sayesinde de maliyetlerde düşüklük yaşanarak daha geniş coğrafyalara hitab eder hale gelmiştir. Özellikle bilgisayar ağlarındaki gelişmeler, iletişim alanının dünyanın her bölgesine ulaşmasını sağlamaktadır (Sassen, 2002, s. 1). Bilgisayar yazılım ve donanımıyla ilgili olan bilgi teknolojisi öncelerde devlet kurumlarında kullanılmaya başlamış ve zamanla birey düzeyine yayılmıştır. Bilgisayar ağlarının uluslararası alana yayılmasıyla finans sektörünün de farklı coğrafyalara ulaştırılması gerçekleşmektedir (Castells, 2008, s. 78). Ekonomik büyüme açısından hem kamu hem de özel sektör için internet ağları ve diğer bilgi teknolojisi kapsamına giren tüm uygulamalar oldukça önemlidir (Riley, 2003, s. 4). Bilgi ve iletişim teknolojileri, bilginin yayılması konusunda yazılı basının yanı sıra büyük katkı sağlamaktadır. Özellikle internet aracılığıyla bilgilere ulaşmada kolaylık, hızlı iletişim, bilgi kaynaklarının paylaşımı ve sanal toplulukların oluşturulması gibi uygulamalar sağlanmaktadır (Naughton, 2001, s. 147). Ulus içi ve uluslararası alanda farklı dinamiklerin oluşmasını sağlayan internet uygulamalarının sermaye kullanım alanlarını ve sınır aşırı şirketleri arttırdığı söylenmektedir (Naughton, 2001, s. 166).

1.1. Kozmopolit Demokrasi ve Küresel Yönetişim

II. Dünya Savaşı'ndan itibaren ortaya çıkan uluslararası kuruluşların özellikle 80'lerden itibaren küresel yönetim kavramını taşıyan çalışmaları ortaya koydukları görülmektedir. BM ile çok uluslu şirketler arasında yapılan "küresel anlaşma" adlı sözleşme buna örnek olarak gösterilebilir. Evrensel İnsan Hakları Bildirgesi'nden ve Uluslararası Çalışma Örgütü'nden esinlenen bu anlaşma ile devlet otoritesinde olan siyasal ve toplumsal yetkilerin bazıları şirketlere devredilmektedir. BM'e göre küreselleşme ile ulus devletin otoritesi zayıflamaktadır ve sınırları aşan krizlerde devletler yetersiz kalmaktadır. Demokrasi anlamında küresel yönetişimin STK'lar aracılığıyla daha şeffaf olacağı ve bireysel özgürlüklerin garanti altında olacağı iddia edilmektedir (Duygu, 2012, s. 57).

Güç geçişi ve çeşitlilikler, yumuşak güç ve ağ gücü gibi yeni biçimlerini üretmektedir. Güç geçişi, sivil toplum kuruluşları ve özel kuruluşlar arasında gücün paylaşılması anlamına gelmektedir. Günümüz bilgi çağında, verilen birçok karar en güçlü devletlerin kontrolü dışında da olabilmektedir. Güç dağılımı ayrıca koalisyon oluşturma kapsamını da genişletmektedir. Liderler sadece diğer devletlerin değil aynı zamanda sivil toplum örgütleri, medya ve işletmeler gibi devlet dışı aktörlerin de desteğini almak zorundadır (Cooper ve Mo, 2013, s. 9). Devlet merkezli anlayışa karşı çıkan çoğulcular, uluslararası politikanın ekonomik olaylardan giderek daha fazla etkilendiğini savunmaktadır. Dolayısıyla çoğulculuk ilkeleri tartışılırken ortaya "karşılıklı bağımlılık" kavramı çıkmaktadır. Özerkliğin karşıtı olan bu kavram iki ya da daha fazla tarafın eylemlerinin karşılıklı olarak birbirine bağlı olmasını ifade etmektedir. Burada anlatılmak istenen ülkelerin diğer ülkelere ve uluslararası sisteme olan bağımlılıklarıdır (Cooper ve Mo, 2013, s. 54). Keohane'e göre, dünya siyaseti sadece devletler

arasındaki ilişkiler tarafından oluşturulmamaktadır. Çok uluslu şirketlerden STK'lara kadar bir dizi örgüt, ülke sınırları dışında siyasi eylemler gerçekleştirmektedirler (Cooper ve Mo, 2013, s. 40). Keohane ve Nye gibi liberal düşünürler, devlet dışı birimlerin önemini vurgulayarak ulus aşırı karşılıklı bağımlılığın ve devlet dışı birimlerin siyasete etkilerine dikkat çekmişlerdir (Viotti ve Kauppi, 2014, s. 34). Karşılıklı bağımlılık, devletlerin ekonomik ve politik çıkarları nedeniyle daha karmaşık bir hal almıştır. Neorealist yaklaşımları olan Waltz'a (1999) göre karşılıklı bağımlılık artık devletlerin de ötesinde bir anlam kazanmaya başlamıştır. Ekonomik çıkarlar hem iç hem de dış politikalarda ön plana çıkarak insanlar, şirketler ve piyasalar devletlerden daha önemli hale gelmişlerdir (Waltz, 1999, s. 694).

Realist ve neorealistle (yapısal gerçekçiler) göre devletlerin kendi milli çıkarlarının peşine düşmesi güçlerini artırabilmeleri için gereklidir (Waltz, 1979, s. 37). Folker'e göre yapısalcı tartışması uygun ve tutarlı bir liberal açıklama sağlamıştır ve günümüzde bu açıklama küresel yönetişimin literatürünü oluşturmaktadır (Folker, 2014, s. 532). Her egemen devlet kendi ulusal kararlarına göre şikayetleri ve hırslarını değerlendirirken bu durum bazen onları savaşa kadar sürükleyebilmektedir. Bir devlet, hedeflerine ulaşabilmek için rasyonel olarak kârlı çıktığını düşündüğünde güç kullanmayı barışa tercih eder. Waltz'a göre neticede her bir devlet kendi davasının son karar vericisidir ve kendi politikalarını kabul ettirebilmek için güç kullanabilir (Buzan, 2011, s. 5). Bir devlet, iş birliği, mal ve hizmet alışverişi gibi nedenlerle diğerlerine karşı bağımlı olmayı istememektedir, ancak herhangi bir alanda ne kadar çok uzmanlaşırsa diğerlerine karşı üretim malzemeleri gibi konularda daha bağımlı hale gelmektedir (Waltz, 1979, s. 106).

2008 Küresel Krizden sonra ekonomik çıkar kavramı daha fazla duyulur hale gelmiştir. Viotti ve Kauppi'ye göre bir devletin asli güvenlik ve değerleri onun ulusal çıkarlarıdır. Çıkarlar bir ülkenin bekası olabileceği gibi ekonomik refahı da olabilir. Zenginlik ve refah, devletlerin göz önünde bulundurduğu çıkarlardandır (Viotti ve Kauppi, 2014, s. 187). Uluslararası davranışlarda kabul görmüş olan belli başlı ahlaki ve yasal ilkelerden ziyade uluslararası politığın bu ilkeleri devletlerin iç politikalarında ne derece uygulayabildiklerini belirleyebilmesi daha önemlidir (Waltz, 1959, s. 38). İşbirliği esnekliği konusunda bir başka sorun; devletler potansiyel ya da asıl ortakları ile ortak çıkarları konusunda birbirlerini memnun etmelidirler (Narramore, 2008, s. 88). Gilpin'e (2008) göre, devletler, Keynesçi ekonomiyi benimsemeleriyle birlikte, ulusal ekonomik istikrarı geliştirmek ve olabilecek kriz tehlikelerine karşı gerekli tedbirleri almakla sorumlu tutulmuşlardır. Dolayısıyla yapılan iş birlikleri ve makroekonomik politikalar ile devletler piyasaların nabzını daha rahat yoklayabilmektedirler (Gilpin, 2008, s. 417).

1.2. Küresel Finansal Yönetişim

Devletin kamu hizmeti alanında özel sermayeden daha etkin olması gerektiği, küreselleşme karşısı olan tartışmalar arasında yer almaktadır. Öte yandan toplumsal ve finans alanında eşitsizlikler derinleşmekte ve uluslararası arenada alınan kararlar daha sorgulayıcı nitelik kazanmaktadır (Duygu, 2012, s. 58). Serbest ticaretin dünya çapında eşit ilkelere dayanmadığı tartışmaları ve sermaye birikiminin belirli kesimlerde yoğunlaşması, ayrıca küresel yönetim başlığı altında barış ve güvenlikten bahsedilmesi de tartışılan diğer konulardır. Yönetişim, akademik tanımlarında küresel anlamda siyasallığı değil, daha çok toplumsal alanları kapsamaktadır (Şaşmaz, 2012, s. 120-121). Küresel finansal yönetişimde faaliyet gösterenler olarak devletler, devletler arası örgütler, özel girişim kuruluşları, STK'lar, bağımsız denetim kuruluşları ve derecelendirme örgütleri karşımıza çıkmaktadır. Büyük ekonomilere sahip olan ülkelerin, zaman içerisinde G5, G7, G8, G10, G20 ve G33 gibi etkinliklerde buldukları görülmektedir. Oluşturulan G'li grupların küresel ticari alanda yaptırım gücü yoktur. Dolayısıyla aldıkları kararların uygulamaya geçirilebilmesi için devletler arası örgütlerden yararlanmaktadırlar. Bu örgütlerden Dünya Bankası (DB), Uluslararası Para Fonu (IMF) ve Finansal İstikrar Kurulu (FSF), küresel finans sistemi konusunda en önemlilerden bir kaçıdır (Dağdelen, 2008, s. 269). Brown'a (2001) göre G7 ve G20 gibi grupların bir araya gelerek yaptıkları dünya ticari küresel yönetişimi, küresel yönetim anlamına gelmemektedir. Uluslararası uygulamaların tamamı dünyanın her kesimini içermemektedir, dolayısıyla küresel yönetim, bugünkü anlamıyla, dünyayı düzenli kurallar çerçevesinde yönetmemektedir (Brown, 2001, s. 128).

2.G20'nin Kurumsal Gelişimi

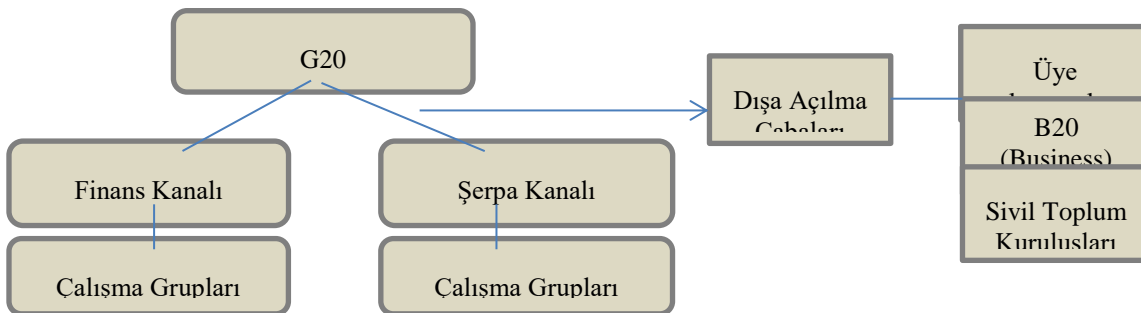
1997 yılında yaşanan Asya Finans Krizi'nin ardından 25 Eylül 1999 tarihinde Vaşington'da gerçekleştirilen G7 toplantısında G20 platformunun oluşturulmasına karar verilmiştir. Uluslararası

sistemde zamanla G22, G26 ve G33 grupları da ortaya çıkmıştır (Hajnal, 2007, s. 13). İsmi İngilizce “The Group of Twenty” (Yirmi Ülke Grubu) olarak alan grup kısaca “G20” olarak adlandırılmaktadır. Küresel ekonomik istikrarın sağlanması ve teşviki için üye ülkeler arasındaki ekonomik iş birliğinin oluşturulmasını amaçlayan bir platform olarak kurulmuştur (TC. Merkez Bankası, 2015, s. 1). G20’nin kurumsal yapısı içerisinde orta gücün hareketliliğine bakılarak küresel yönetişimin değişikliğe uğradığı söylenebilir. G8 kurumsal modeli örnek alınarak geliştirilen G20, benzer etkinlikler yaparak, orta güç diplomasisini geliştirmekte ve zemin hazırlamaktadır (Parlar Dal, 2014, s. 126). Vinay’a (2014) göre, G20 grubunun kökenini anlamadan diplomatik konumunu anlayabilmek imkansızdır. BM ya da AB’ye göre daha az evrak ve bildiri yayımlayan G20, G8’in uzantısı olarak adlandırılmıştır (Vinay, 2014, s. 1).

G20 platformu küresel ekonomik istikrarın sağlanması ve teşvik edilmesi için gayri resmi bir görüş alışverişi ortamının sağlanması konularını amaç edinmektedir (Bradford ve Lim, 2011, s. 139). 2013 Sen Petersburg liderler zirvesinde G20 üyeleri (Almanya, Amerika Birleşik Devletleri, Arjantin, Avustralya, Brezilya, Çin, Endonezya, Fransa, Güney Afrika, Güney Kore, Hindistan, İngiltere, İtalya, Japonya, Kanada, Meksika, Rusya, Suudi Arabistan, Türkiye, Avrupa Birliği Komisyonu), istihdam düzeylerinin yükselmesine katkı sağlayacak etkili istihdam hizmetlerinin desteklenmesi yönündeki çabalarını artırma hedeflerine bağlı olduklarını belirtmişlerdir. Bu nedenle işsizler için gelir desteği, iş arama yardımı, iş deneyimi, kamu istihdam programları, şartlı transferler ve eğitimle birlikte her ülkenin koşullarına göre hafifletilmiş önlemler ve güçlendirme hedefleri yinelenmiştir (G20 Bildiri, 2013). Zaman içerisinde finansal istikrardan farklı olarak güvenlik, enerji, insan hakları, çatışma, demokrasi ve terörizm gibi alanlara doğru amaç genişlemesi olduğu görülmektedir (Çetin, t.y, s. 2). Küresel ekonomi yönetişimini gerçekleştirmek, ekonomi politikalarının ve finansal düzenlemelerin koordinasyonunu düzenlemek, küresel ekonominin güçlü, sürdürülebilir ve dengeli bir şekilde büyümesi koordinasyonunun desteklenmesi, iç ve dış ekonomik ve finansal dengesizliklerin azaltılması G20’nin başlıca amaçları ve görevleri arasında gelmektedir (TC. Merkez Bankası, 2015, s. 1).

2006 yılında, üye devletlerden Avustralya, çalışma grupları kurulmasını önermiştir. İlk çalışmalar, işgücü piyasası hareketliliği ve demografi konuları üzerine olmuştur. G20 çalışmaları iki temel kanal üzerinden yürütülmektedir; ilk kanal, “ülkelerin ilgili bakanları, müsteşarları ve merkez bankası başkan/başkan yardımcılarının oluşturduğu” “Finans Kanalı”dır, ikinci kanal ise “üye ülkelerin genellikle dışişleri bakanlığı yetkililerinin oluşturduğu” “Şerpa Kanalı”dır. Ayrıca tartışılan gündem maddelerine bağlı olarak gerek “finans” gerekse “şerpa” kanallarında teknik düzeyde çalışma grupları da kurulmaktadır. “G20’nin dışı açılma çalışmalarının bir parçası olarak, üye ülkelerin özel sektör temsilcileri ile düşünce ve sivil toplum kuruluşları da G20 bünyesindeki bazı toplantılara katılım sağlamaktadırlar” (TC. Merkez Bankası, 2015, s. 2). Finans Kanalı’nda küresel ekonomi, altyapı yatırımları, vergi konuları ve iklim değişikliği finansmanı incelenirken, Şerpa Kanalı’nda kalkınma, enerji, yolsuzlukla mücadele ve istihdam gibi konular ele alınmaktadır. Bu iki kanal teknik düzeyde çalışma grupları da kurabilmektedirler (TC. Merkez Bankası, 2015, s. 1). Aşağıdaki tabloda bu ayırım daha net ve ayrıntılı incelenebilir. G20’nin çalışma alanına giren konular; Altyapı, Kaliteli Eğitim, Ticaret, Özel Yatırım, Finans, Gıda ve Enerji Güvenliği, Yönetim, Bilgi Paylaşımı ve Öğrenme şeklindedir (Bradford ve Lim, 2011, s. 174).

Şekil 1: G20 Çalışma Mekanizması

Kaynak: T.C. Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı, (çevrimiçi), “G-20”, <https://www.hazine.gov.tr/tr-TR/Dokuman-Listeleme-Sayfasi?mid=516&cid=49&nm=459>, 22 Haziran 2016.

Bugüne kadar G20'nin geçirdiği evrimde üç adım bulunmaktadır; ilki; Asya Krizinin kargaşası sırasında onun kuruluşu, ikincisi; mevcut finansal çalkantılardan kaynaklanan 2008 yılında Vaşington'da başlayan G20 liderleri zirveleri serisi, üçüncü adım ise; 2009 yılında gerçekleşen G20 zirvesine ev sahipliği yapacak ve ilk defa Avrupa ve Kuzey Amerika ülkesi olmayan Kore'nin olacağı duyurusu olmuştur. Bu karar G20'nin rüştünü ispatladığı gerçeğini duyurmuştur ve kendi perspektifini G8'in çok ötesinde uzak bir ufka doğru genişletmiştir. G20'nin gündemi krizin şiddetli evresi esnasında acil durum tepkisinden uzun dönemli bir büyüme stratejisinin tanımlanması ve uygulanmasına geçiş yapmıştır. G20 yapısı ve tanımı gereği, politika söylemini uzun vadeli bir ufuk içine atmaktadır (Bradford ve Lim, 2011, s. 176-177). G20'nin dünya çapında kabullenirliğinin artırılması adına dış paydaşlara ulaşılmasının önemli olduğuna inanılmaktadır. "G20 üyesi olmayan diğer ülkeleri, uluslararası kuruluşları, sivil toplum temsilcilerini, sendikaları, araştırma merkezlerini ve diğer sivil toplum kuruluşlarını" kapsayan açılım çalışmaları, "İş-20, Düşünce-20, Sivil-20, Emek-20, Kadın-20 ve Gençlik-20 grupları" şeklinde gruplara ayrılmıştır. Bu gruplar, görüşleri ulaştırmada, tartışmaları zenginleştirmede ve derinleştirmede önemli bir role sahiptir. "Üye ülkelerin özel sektör temsilcileri (B20), işçi sendikaları (L20), düşünce kuruluşları (T20), sivil toplum kuruluşları (C20) ve gençlik oluşumları (Y20)" G20'ye destek vererek toplantılara katılmaktadır (TC. Merkez Bankası, 2015, s. 2).

2.1. 2008 Küresel Ekonomik Kriz Öncesinde ve Sonrasında G20

2008 Küresel Ekonomik Kriz öncesinde gelişmekte olan ülkeler zaman zaman finans krizleriyle karşılaşmaktaydılar. Kötü bankacılık sistemleri, kamu borçları, özelde ve kamuda şeffaflığın yeterli olmaması neden olarak gösterilebilir. Brezilya (1982 Latin Amerika Borç Krizi), Meksika (1994 Krizi), Türkiye (1994-2001 Krizi), Güney Kore, Endonezya, Tayland ve Malezya (1997 Doğu Asya Krizi), Rusya (1998 Krizi), Brezilya (1999 Krizi), Arjantin (2000 Krizi), ABD, Avrupa ve dünyanın birçok yerini etkileyen (2008 Küresel Krizi) ciddi ekonomik krizler yaşanmıştır (Gür, 2015, s. 9). Yaşanan krizler, panik halinin geniş kitlelere yayılmasına yol açarak, yeni bir finansal düzenlemenin oluşturulması gerekliliğini göstermiştir. Küresel ekonomik yönetişimin teorisi ve uygulaması sorgulanmaya başlamıştır. Ünay'a göre böyle bir sorgulamayı ABD yapacak kadar güçlüdür, fakat 2008 yılında gerçekleşen küresel finansman açığı, kredi krizinin yayılması ve Lehman Brothers'in çöküşünden dolayı ABD sorumlu tutulmuştur. Öte yandan ABD, Çin, Hindistan ve Brezilya gibi güçleri küresel yönetişime dahil ederek ortak sorumluluk duygusu yaratmayı ve G7'yi daha da geliştirmeyi başarmıştır. Bu durum diğer taraftan da küresel sistemde çok kutupluluk tartışmalarının ortaya çıkmasına yol açmıştır (Ünay, 2015, s. 10).

Dünya ekonomisi 1970'lerden itibaren harcama gücünü koruma çabasına yönelik bazı borç döngülerinden geçmiştir. Bu döngüler; üçüncü dünya ve sosyalist ülkelere verilen borçlar, Amerikan hükümetinin ve büyük şirketlerin borçlanması şeklinde olmuştur. 1989'da sosyalist adı verilen bloğun çökmesiyle, Doğu ve Orta Avrupa ülkeleri SSCB'den siyasi özerkliklerini ilan etmişlerdir. Bu dönemden itibaren dünyanın dikkati eski komünist ülkeler üzerinde artmıştır (Wallerstein, 2004, s. 70). 1990'da Japonya'daki emlak balonu patlayınca paranın değeri ciddi bir şekilde düşmüştür. Üretime dayalı ekonomik güç sarsılmıştır (Wallerstein, 2004, s. 55). ABD 1990'lı yıllarda ekonomik anlamda oldukça başarılı bir seyir izlemiştir. Üretim, borsa, enflasyon gibi alanlarda olumlu sonuçlar almıştır. Son yıllardaki en önemli değişimlerden birisi G20'nin yükselişi olarak görülmektedir. AB üyeleri, Almanya, Fransa, Birleşik Krallık, İtalya, Avrupa Komisyonu, davetli misafir olarak İspanya ve Hollanda, G20'nin, 1997 Asya Krizi'nden sonra mali düzenlemenin teknik yönlerini gözlemlemek için oluşturulan bir forumdan, temel jeo-stratejik bir kuruma dönüştürülmesinde önemli etken olmuştur. Youngs'a göre G20, 2008'in sonlarında ve 2009'un başlarında mali krizin en kötüsünü engellemede hayati bir rol oynamış, öncesinde uluslararası bankacılığın düzenleyici gözetimini pekiştirmek için kurtarma önlemlerini ve taahhütleri teşvik etmiştir. Bu hayati ekonomik rolün arka yüzünde G20, kendi kapsamını bir dizi daha siyasi meseleler, kalkınma sorunları ve iklim değişikliği konularına çekerek genişletmeye başlamıştır. Bu durum Avrupa'nın çoğu tarafından yeni çok taraflılığın yükselen yıldızı olarak desteklenmektedir (Youngs, 2010, s. 38).

2.2. G20'ye Katkı Sağlayan Uluslararası Kuruluşlar

G20, liderler düzeyinde gayri resmi bir stratejik rehberlik mekanizmasıdır; uluslararası kurumlar resmi, anlaşma tabanlı evrensel üyelik örgütleridir. Keohane ve Nye'a (2012) göre bir bütün olarak uluslararası

sistemin daha etkin bir şekilde işlemlerini ve aynı zamanda daha temsili olmasını temin etmek için G20 ve IMF, DB, BM ve diğer uluslararası kurumlar arasındaki işlevsel ilişkilerin nasıl artırılacağı ve tamamlayıcılıkların nasıl oluşturulacağı üzerine daha çok düşünülmesi gerekmektedir (Keohane ve Nye, 2012, s. 18). G20 çalışmaları uluslararası kuruluşlardan destek alarak yürütülmektedir. Bu kuruluşlar G20 toplantılarına davet edilmektedir. Söz konusu kuruluşlar: IMF, BM, DB, Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü (OECD), Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ), Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO), Finansal İstikrar Kurulu (FSB) ve Uluslararası Ödemeler Bankası (BIS)'dir (TC Merkez Bankası, 2015, s. 7). Ayrıca İspanya, Azerbaycan ve Singapur'un yanı sıra Güneydoğu Asya Ülkeleri Birliği (ASEAN), Afrika Birliği ve Afrika'nın Kalkınması İçin Yeni Ortaklık (NEPAD) dönem başkanları 2015 yılı G20 toplantılarına davet edilmiştir (TC Merkez Bankası, 2015, s. 8).

2013 Sen Petersburg Liderler Zirvesinde, ILO, OECD, DB ve diğer ilgili uluslararası kuruluşlar, "G20 ülkelerinin yakın zamandaki tecrübelerini analiz etmeleri, daha fazla ve kaliteli iş yaratılması, işgücünün biçimlendirilmesinin desteklenmesi, eşitsizliğin azaltılması, etkili sosyal koruma ve işgücü piyasasının uyum yeteneğinin sağlanmasında en iyi uygulamaları belirlemeleri" konusunda desteklenmiştir. Uygulamaların kararlaştırılması ve alınan kararların uygulanması bakımından ILO, OECD ve DB desteğiyle daha kapsayıcı emek piyasaları için birlikte çalışma çağrısında bulunulmuştur. "Ticaret ve yatırımları kısıtlayıcı veya genişletici tedbirlerin" DTÖ, OECD ve Birleşmiş Milletler Ticaret ve Kalkınma Konferansı (UNCTAD) tarafından izlenmesi onay görmüştür. G20 zirvelerinde, "grubun uluslararası kuruluşlarla birlikte çalışarak, tecrübe paylaşımında bulunmaya, kapasite geliştirmeye ve başarıyı teminen uzun ömürlü ortaklık programlarına dâhil olmaya devam edeceği" vurgulanmaktadır (G20 Bildirisi, 2013). Kamu Borç Yönetimi Kılavuzları'nın güncellenmesine yönelik IMF ve DB tarafından sürdürülen çalışmalar desteklenmekte, G20 bakanları, söz konusu Kılavuzlar'ın güncellenmesine ilişkin ilerlemeyi ve OECD'nin devlet garantileri de dâhil olmak üzere, "kamu borçlarının temini, yönetimi ve itfasına ilişkin yol gösterici uygulamaların güncellenmesi hakkında" ara raporlar sunmaktadır. IMF ve Dünya Bankası'ndan düşük gelirli ülkelere, "ihtiyatlı orta vadeli borç yönetim stratejilerinin hazırlanması ve borç yönetim kapasitelerinin geliştirilmesi" konularında kendi talepleri dâhilinde yardım etmeleri istenmektedir. IMF, DB, Avrupa İmar ve Kalkınma Bankası, OECD ve diğer uluslararası kuruluşların, "Yerel Para Birimi Cinsinden Tahvil Piyasalarının Geliştirilmesine" ilişkin eylem planının uygulanmasına yönelik çalışmalar G20 tarafından yakından takip edilmektedir (G20 Bildirisi, 2013). G20 zirveleri gelecek mali krizleri engelleme araçları olarak IMF, DB ve bölgesel çok taraflı kalkınma bankalarına yeterli mali kaynakları sağlamaya önemli ölçüde önem vermektedir (Bradford ve Lim, 2011, s. 7). G7 ülkelerinin kendi aralarında yaptığı müzakereler sonucunda IMF ve DB'nin G20 toplantılarına katılması istenmiştir. Ayrıca toplantılara AB Merkez Bankası (ECB) başkanları da katılmaktadır (T.C Merkez Bankası, 2015, s. 4).

G20 toplantılarında Genel Sekreterlik seviyesinde temsil edilen BM, özellikle gıda güvenliği, küresel ticaret ve yatırım konularında G20 grubuna katkı sağlamaktadır (Çetin, t.y, s. 9). G20 ülkeleri tamamen birbirinden farklı BM politik ve coğrafi gruplarının üyeleridir. Grup, diğer kuruluşlar ve BM arasındaki iş birliğini teşvik edebilme ve kolaylaştırabilme potansiyeline sahiptir. Eğer BM ve G20 yapıcı ve makul şekilde davranırsa, sinerji üretebilirler (Bradford ve Lim, 2011, s. 240). G20 tarafından Birleşmiş Milletler "İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi" üzerinde mutabık kalınan sonuçların uygulanmasına ve onun devam eden müzakerelerine tam destek verilmektedir (G20 Bildirisi, 2013). Sorulan soru şudur; 20 ülkenin üye olduğu grup G20, diğer 174'ün üyesi olduğu BM'in rakibi niteliğinde midir? G20 önemli küresel sorunları gündemine almaya başlamıştır. 2004 yılında BM'in kendisi G20'ye önemli bir sorumluluk verilmesi gerektiğini vurgulamıştır. G20 temsiliyetindeki en büyük sorun, grubun küresel sorunları ele almak istemesidir, fakat bunu ne sınırlılıkta yapmak istediğini açık olarak belirtmemektedir. Öte yandan bütün ulusları bir araya getiren BM, gerçek evrensel politikayı da yansıtamamaktadır (Vinay, 2014, s. 33-34).

Bretton Woods sisteminin önemli bir kolu olarak IMF, uluslararası finans sisteminin devamı amacını güderek G20 toplantılarında başkanı tarafından temsil edilmektedir. Grup içerisinde finans konularında danışmanlık görevi görmekte ve ekonomik konularda, özellikle borç verme, ödemeler dengesi ve döviz kurları, görüş beyan etmektedir (Çetin, t.y., s. 8-9). Eylül 2009 Pitsburg zirvesinden bu yana, G20 ülkeleri tarafından takip edilen politikaların küresel ekonomi açısından daha sürdürülebilir ve dengeli yörüngeler ile toplu olarak tutarlı olup olmadığına ilişkin ileriye dönük bir analiz geliştirmek suretiyle karşılıklı değerlendirme süreci olan "Güçlü, Sürdürülebilir ve Dengeli Büyüme için bir Çerçeve"

başlatmaya yönelik IMF'ye teknik yardım sağlanmıştır (Secchi ve Villafranca, 2011, s. 18). IMF aracılığıyla dünya ekonomisine aktarılması konusunda G20'nin mutabık kaldığı fonların çoğu AB'nin kendi sınır bölgesindeki devletlere gitmiştir (Youngs, 2010, s. 39). G20 finansal düzenleyici reformlara ilişkin IMF ile iş birliği halinde çok çaba sarf etmiştir ve bu çabalar onu Kasım 2010 Seul zirvesinde başarıya götürmüştür (Bradford ve Lim, 2011, s. 136).

2008 Küresel Krizi'nin ardından G20 politikalarında DB'nin tecrübelerinden büyük ölçüde yararlanılmıştır (Çetin, t.y., s. 9). DB'nin ve bölgesel bankaların, "bilhassa yükselen piyasalarda ve gelişmekte olan ekonomilerde, yapılacak altyapı yatırımlarının finansmanını kolaylaştırmaya yönelik çalışmaları" G20 tarafından takip edilmektedir. Afrika Kalkınma Bankası, Uluslararası Ticaret Merkezi, UNCTAD ve DB arasında bir ortaklık olan ve yeni ticaret imkânlarını belirlemek ve ticari akışları kolaylaştırmak maksadıyla ticaret politikası bilgisinin ve analiz sisteminin açık kullanımını sağlayacak olan Ticarete Şeffaflık Girişimi, G20 tarafından desteklenmektedir (G20 Bildirisi, 2013).

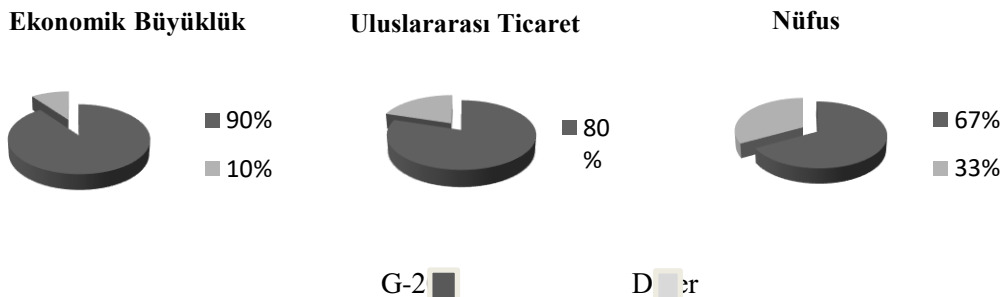
3. G20 ve Küresel Yönetişim

G20, çok taraflı iş birliğini teşvik etmesi adına oluşturulmuştur, ancak bu oluşum ABD hegemonyasının söz konusu olduğu bir sistemde gerçekleşmiştir (Wade, 2011, s. 354). Wade'e (2011) göre G20, küresel yönetim adına kesin bir cevap olarak gösterilmektedir (Wade, 2011, s. 357). 2008'den itibaren liderler seviyesinde toplanan G20 zirveleri küresel yönetim çıkmazı içinde büyük bir atılım olmuştur. G20'nin en önemli başarılarından birisi, küresel finans yönetişimini farklı kutuplar arasında bir ortak çalışma alanına dönüştürmesidir. Zirvelerde mali denetim ve düzenlemeler gibi önemli adımlar atılmış ve yeni mali mekanizmalar oluşturulmuştur. IMF reformu da dahil olmak üzere küresel mali yapının yenilenmesi konusundaki teklifler uluslararası bir platformda dile getirilebilmiştir. Yükselen ekonomilerin liderler düzeyinde seslerini duyurabilmeleri önemli bir gelişme olarak görülmektedir (Ünay, 2015, s. 13-14).

Yoksul ülkeler G20'de temsil edilmemektedir. Bu nedenle şimdiye kadar G20 zirvelerinde bu ülkelerin fazla dikkat çekmemiş olmaları şaşırtıcı değildir. G20, dünyanın en büyük ekonomilerinin grubu olarak farklı kutuplara hitab etmektedir. G20'nin gidişatı gruba üye olmayanlara ve bölgesel resmi ve resmi olmayan kurumlara da hitab etmenin gerekliliğini ortaya koymuştur. Grubun işleme şekli, gündem belirleme konusunda önemli bir rol edinmiştir ve kapsamlı bir istişare süreci aracılığıyla üye olmayanlara ve diğer resmi olmayan bölgesel organlara da ulaşmak istemektedir. G20, reform konusunda ve oy paylaşımında yönlendirmeler yaparak Bretton Woods kurumlarına doğrudan müdahale etmeye başlamıştır. Atlantik bölgesini etkileyen durgunluk değişmeye başladığında böyle bir müdahaleye izin verilmeyebilir (Wade, 2011 s. 356). 2010 Güney Kore toplantılarından alınan bir rapora göre, maliye bakanları görüşmesine ABD tarafından getirilen gündem etrafında yoğun konuşmalar gerçekleşmiştir. Bu görüşmede ABD temsilcileri güçlü bir edayla ama sessiz hareket etmişler, anahtar aktör rolünü de Anglo devletlerin diğer temsilcileri olan Kanada ve Avustralya yapmıştır. G20 çalışma gruplarında ve bakanlar toplantılarında bu aktörlerin özelleştirme, özgürleşme, sosyal güvenlik ağları ve istikrar gibi alanların uygulamalarında "küreselleşme işe yarıyor" söylemini tekrarlamaları sağlanmıştır (Wade, 2011 s. 357).

G7'nin, küresel istikrara ve büyümeye katkı konusunda olan başarısızlığı G20'yi daha umut vadeci bir konuma yükseltmiştir (Vinay, 2014, s. 2). "Küresel ekonomik ve finansal sistem açısından büyük önem taşıyan G20 ülkeleri, dünya ekonomisinin yaklaşık %90'ını, dünya ticaretinin %80'ini ve dünya nüfusunun üçte ikisini temsil etmektedir". Aşağıdaki şekilde daha net ve ayrıntılı incelenebilir.

Şekil 2: G20'ye Ait Küresel Oranlar

Kaynak: T.C Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı, “G-20”, (Çevrimiçi), <https://www.hazine.gov.tr/TR/Dokuman-Listeleme-Sayfasi?mid=516&cid=49&nm=459>, 01 Mayıs 2016.

2011 yılında Fransa'nın Kan şehrinde G20 Zirvesi büyük beklentilerle toplanmış, fakat Zirve sonrasında yaşanan gelişmeler istenildiği gibi olmamıştır. Özellikle BRICS ülkeleri (Brezilya, Rusya, Hindistan, Çin, Güney Afrika Cumhuriyeti) Avrupa ülkelerinin ekonomisini düzeltme adına ciddi bir mali yük altına girmek istememişlerdir (T.C Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı, t.y., s. 1). Artan uluslararası finansal güvenlik sorunu karşısında G20'nin çözümleri yetersiz kalmaktadır. G20, kredi derecelendirme kuruluşlarının güçlerini azaltmaya yönelik çalışmalar yapacağını söylese de önemli uygulamalar yapılamamıştır (Gür, 2015, s. 8). Her ne kadar G20'nin kuruluşu uluslararası diplomasi ve iş birliği adına önemli bir başarı olsa da, küresel finansal yönetişimin gerçek sorunlarına çözüm sunmayı garanti edememektedir. G20'nin etkinliği konusunda asıl sorun, üyelerin alınan kararları uygulama konusunda ne kadar istekli olup olmadıklarıdır (Ünay, 2015, s. 18-19).

Ekonomik ve politik uzmanların, G20'ye karşı olan ilgileri onun uluslararası arenada yeni bir şey olmasından kaynaklanmamaktadır. G'ler yarım yüzyıldan fazladır varlıklarını sürdürmektedirler. G20'nin özelliği Soğuk Savaş sonrasında ortaya çıkması ve bir nevi Doğu ve Batı arasındaki karmaşıklığın sona ermesinin temsilidir. Uluslararası sahnede, güçlerin dengelenmesi ve Batı'nın hegemonyasına set vuran bir özelliğe sahiptir. G20'nin diğer G'lerden farklı olduğu bir diğer özelliği de Soğuk Savaş sonrasında oluşan tek kutupluluğun ötesine hitap etmesidir. G20 bünyesinde hem demokratik hem de demokratik olmayan yönetimleri de barındırmaktadır. G7 ile temsil edilen Batı bloğunun, ekonomik problemlere cevap verecek etkinliği azalmış olarak görülmektedir. Olumlu ya da olumsuz eleştirilerin her ikisine göre ekonomik birlikler politik birliklerin yerini alamaz şeklindedir (Vinay, 2014, s. 10). G20'nin en önemli başarılarından birisi, küresel finans yönetişimini hem Kuzey hem de Güney Kutbu arasında bir ortak çalışma alanına dönüştürmesidir. Zirvelerde mali denetim ve düzenlemeler gibi önemli adımlar atılmış ve yeni mali mekanizmalar oluşturulmuştur. IMF reformu da dahil olmak üzere küresel mali yapının yenilenmesi konusundaki teklifler uluslararası bir platformda dile getirilebilmiştir. Yükselen ekonomilerin liderler düzeyinde seslerini duyurabilmeleri önemli bir gelişme olarak görülmüştür (Ünay, 2015, s. 13-14).

3.1. G20'nin Oluşturduğu Küresel Algı

Politika yapımcıların ve gözlemcilerin büyük bir kısmına göre, G20 tarafından belirlenen küresel eylem algısı dünya ekonomisini istikrara kavuşturmada başarılı olmuştur. Bununla birlikte halâ bir takım sorunlar aşılanamamıştır. Bu sorunlar, finans sisteminin yapısı ve mali piyasaların yönetmeliği ile ilgilidir. Kriz yönetiminin G20 gündemine eklenmesi, küresel eşitliğin sağlanmasında karşılaşılabilecek olan gelişme zorluklarına karşı önemli bir ışık olarak görülmüştür. G20'nin gelişmekte olan ülkelere görünür bir rol sağlamasıyla küresel yönetim konusunda grubun meşruiyetinin artırılacağı düşünülmektedir (Jokela, 2011, s. 39). Bütün bunların ışığında G20 gelişimi ile alakalı iki ana zorluktan bahsedilebilir: 1- Kriz durumuna karşı verilecek olan tepki ve kriz sonrasında nasıl bir etkinlik sağlanacağı, 2- Forum'un diğer resmi olmayan ve resmi olan küresel kurumlarla olan ilişkisinin belirginliği (Jokela, 2011, s. 45). G20'nin gelişimi konusunda sorulan diğer bir soru da etkinliğinin sorgulanmasının yanı sıra, G8 kadar meşruiyet sağlayıp sağlamadığıdır. Denklemde diğer tarafında, G20'nin gelişim analizi çeşitli belirsizlikleri de işaret etmektedir. Gurubun meşruiyeti ve performansı sürekli bir değerlendirme altında yaygın bir şekilde sorgulanmıştır. G20'nin dünya ekonomisini sürdürülebilir bir yola doğru yönlendirebilmesi kabiliyeti somut bir başarısı olmaktan ziyade halâ objektiftir. Dahası, kalkınma ve iklim değişikliği gibi küresel sorunlarda henüz küresel bir uzlaşma oluşmasına yol açamamıştır (Jokela, 2011, s. 55).

3.2. Yükselen Güçler ve G20

G20 2008 yılından bu yana mali krize yönelik gündemi “küresel ekonomi ile bağlantılı olan kalkınma, enerji güvenliği, iklim değişikliği, yoksulluğun giderilmesi, istihdam, yolsuzlukla mücadele ve gıda güvenliği” gibi konulara da yer vermeye başlamıştır (Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı, t.y). Az gelişmiş ülkelerin çıkarlarını temsil ettiği iddia edilen G20 platformunda (Viotti ve Kauppi, 2014, s. 94), orta gücü temsil eden ülkelerin istek ve kapasitelerini belirlemeleri son derece dikkat çekicidir. Vinay'a (2014) göre sistemik seviyede tek kutupluluktan çok kutupluluğa doğru geçişte orta gücün sürekli olarak dışarıda bırakıldığı ve orta gücü temsil eden ülkelerin G20 içerisinde ABD, AB ve Çin'in oluşturduğu

çember dışında çalışmaya itildiği görülmektedir (Vinay, 2014, s. 2). G20'nin en önemli başarılarından birisi, küresel finans yönetişimini hem Kuzey hem de Güney ülkeleri arasında bir ortak çalışma alanına dönüştürmesidir. Yükselen ekonomilerin liderler düzeyinde seslerini duyurabilmeleri önemli bir gelişme olarak görülmüştür (Ünay, 2015, s. 13-14). Ünay'a (2015) göre yükselen ekonomiler G20 sürecine tam anlamıyla bir bağlılık göstermemektedirler, bunun nedeni GATT (Gümrük Tarifeleri ve Ticaret Genel Anlaşması) gibi kurumlarla yaşanan deneyimlere bağlanabilmektedir. G20, GATT'a göre daha küresel bir kuşatıcılığı ön plana çıkararak oluşturulmuştur, fakat geniş çaplı bir meşruiyetlikten söz edilebilmesi için daha şeffaf olması gerekmektedir (Ünay, 2015, s. 14-15). Birden fazla aktör ve örtüşen süreçler küresel yönetimin günlük faaliyetleri açısından önemlidir ve liberal dünya bunun gibi faaliyetleri ve aktörleri gerekli kılmakta ve artırmaktadır (Folker, 2014, s. 533). G20 zirvelerinde gelişmekte olan ülkelerin alınan kararları öncelikle kendi iç işlerinde uygulamaya koymaları gerektiğinin altı sürekli çizilmektedir. 2008 Krizi ile birlikte büyük güçler ekonomi alanında küresel çalışmaların olması gerektiğinin farkına varmış ve bu çalışmalara yükselen güçleri de dahil etmişlerdir. Her ne kadar alınan bazı kararlarda hala daha büyük güçlerin son kararı vermiş olmaları söz konusu olsa da bu platforma üye olan yükselen güçlerin önemi onaylanmış durumdadır (Humphreys, 2007, s. 153).

SONUÇ

Bu makalede devlet, toplum ve özel sektör alanlarını aktör olarak ön plana çıkararak yönetişim modeli ve bu modelin küresel seviye mimar kurumlarından olan G20 örneği incelenmiştir. Küresel yönetişim modelinde uluslararası ekonomi örgütlerinin ve üyelerinin bu modele uyumu ve işlevi sorusu ise çalışmanın odak noktasını oluşturmuştur. Bu çerçevede küreselleşme, yönetişim, küresel yönetişim, karşılıklı bağımlılık ve devlet çıkarları gibi kavramlar üzerinde durulmuş ve G20'nin küresel yönetişim adına yaptığı katkılar ele alınmıştır.

Küreselleşme anlayışında gerçekleşen etkileşim, daha çok güçlü ve gelişmiş ülkelerin avantajı doğrultusunda gelişmektedir. Gelişmiş ülkeler ekonomik ve siyasal güçleriyle küresel arenadaki ilişkileri kendi yararlarına çekebilmektedirler. Uluslararası ilişkilerde iç politikaları, pazar hareketlerini ve diğerlerini belirleyen farklı çok uluslu şirketler ve devlet dışı aktörler olsa da, uluslararası sistemin yapısını belirleyen temel aktör büyük güçlerdir. Önemli küresel yönetişim kurumlarının değişen uluslararası dünya sisteminin ihtiyacı olduğu adalet, eşitlik, çoğulcu bir yapı, düzgün karar verme ve çatışmaları çözümleyici bir mekanizmaya ihtiyacı vardır. Günümüz uluslararası sisteminde G20 ve BM gibi ittifak gruplarının olmasının yanı sıra çıkar çatışmaları yaşandığı ve bu durumun devletleri gergin ortamlara sürüklediği görülmektedir. Büyük güçler tarafından yapılan bazı düzenlemelerin istenildiği gibi yolunda gitmediği zamanlar oluşmakta ve bundan diğer devletlerde etkilenmektedir.

G20'nin oluşumu, küresel yönetişimde bir dönüm noktasını temsil etmektedir denilebilir. İlk olarak gelişen pazarlarda ve güçlerde olduğu gibi, aynı zamanda mevcut dünya düzeninin şekillenmesinde de bağımlılığın önemini vurgulamaktadır. İkinci olarak, ortak küresel sorunlara karşı ortak çözümlerin altını çizmektedir. Üçüncüsü, G20 süreci, kural tabanlı birçok taraflılıktan ziyade ilgi tabanlı bir hareketi temsil etmektedir. Devlet dışı bir aktör olarak G20'nin uluslararası siyaseti etkilediğini söylemek mümkündür. Alınan ve uygulanan kararlarda her ne kadar bir soyut kavram olarak işlev gösterse de, aslında işleyişi etkileyen devletlerin kendisidir. Zirvelerde alınan kararların sadece ekonomik yönlü olmadığı, özellikle büyük güçlerin grup içerisinde alınacak kararlara ya da konuşulacak konulara yön verdiği görülmektedir. G20, küresel ekonomik yönetişimde bir "geçiş mekanizması" olarak görülmektedir. Grubun içinde üye ülkeler alınan kararlara ilgili kendi ulusal çıkarlarına ters düştüğü gerekçesiyle uygulama taraftarı olmama haklarını kullanabilmektedirler. Dolayısıyla G20 hükümetler arası bir iş birliği örgütüdür denilebilir.

G20'nin kuruluş amacının kısa vadede teknik ekonomik kriz müdahalesi için değil, daha ziyade uzun vadede bir eşgüdüm kuruluşu olmayı hedeflemekte olduğu görülmektedir. G20 er ya da geç küresel iş birliğine destek sağlayabilir, fakat uzun vadede grubun küresel ekonomik yönetişimin seçkin lideri olarak somutlaştırılması iyi huylu bir durum olarak kanıtlanamayabilir. Gelişmekte olan birkaç güç, G20'yi Batı üstünlüğünden kaçınmada aracı olarak görmektedir. Öte yandan, G20 finansal güvenlik ağları meselesinde yetersiz kalmaktadır. G20 zirvelerinden önce konuşulacak konular konusunda ABD'nin onayının alınması, Batı bloğunun çıkarlarına yönelik konuşmalarda Kanada ve Avustralya'nın aktif rol oynamasını istemesi ve IMF, DB ve BM gibi konularda kendi çıkarlarına uygun hareket etmesi, ABD'nin grup içerisindeki hegemon konumuna birer örnek teşkil etmektedir.

Ayrıca 2008’de yaşanan krizden itibaren farklı kutupların ülkeleri ile beraber hareket etmek istemesi farklı iş birliklerine ihtiyacı olduğunu göstermektedir. Günümüzde G20 Liderler Zirveleri küresel ekonomide politika değişikliğini yönlendirme kapasitesine sahip, etkili bir karar verme organizasyonu olarak görülmektedir, fakat bu zirveler Bretton Woods kurumlarını yönlendirememektedir. G20’nin karşısında daha geniş olan bir “192 Kulübü” mevcuttur.

Yaşanan gelişmeler, G20’nin daha büyük küresel sorumluluk ilkelerini geliştirmesine fırsat sağlayabilir. G20 sürecinin en önemli sonucu gelişmekte olan ekonomilerin küresel yönetim arenasında birleşmiş olmalarıdır. Üst düzey bir platform olarak kalmaya çalışan G20’nin bulunduğu sistem hâlâ çekişmeli ve beklentileri bol olan bir düzendir. G20 oluşumundan itibaren gerek büyük güçlerin gerekse yükselen güçlerin gruba dahil olmaları ve grup içerisinde etkinliklerini sürdürmeye çalışmaları öncelikle kendi milli çıkarları doğrultusunda hareket etmeleri adına birer fırsat oluşturmuştur. Yükselen güçlerin uluslararası bir arenada söz sahibi olmaları kendilerini hem iç hem de dış politika çerçevesinde daha prestijli bir hale getirmektedir. Her devletin yetenek ve özellikleri farklı olmakla birlikte devletler G20 gibi platformlarda bu yeteneklerini sergileme olanağına kavuşmaktadırlar. Ayrıca bu sayede dengeleme politikaları da yürütülmektedir.

Sonuç olarak, uluslararası veriler, küresel iktisadi faaliyetlerin Atlantik devletlerinin ve Japonya’nın dışına doğru kaydığını göstermektedir. G20 kuruluşu çok taraflı iş birliğinden ziyade hegemonik bir birleşme göstermektedir. Üyesi olmayan diğer ülkelerin gözünde G20 meşruiyeti sorun oldukça, ekonomik ve finansal politikalar için G20 grubu uzun vadeli bir küresel iş birliği platformu konumunda kalacak gibi gözükmemektedir. Günümüz uluslararası sistemi, hiyerarşik ve çok merkezli bir yapı özelliği sergilemektedir ve bu yapı içerisinde G20’nin fonksiyonel bir etkisi olduğundan söz edilebilir. Uluslararası platformlarda bir devletin güçlü sayılabilmesi için sadece askeri gücüne artık bakılmamaktadır, bunun yanı sıra ekonomi alanındaki etkisine, kültürel etkinliğine ve politik alandaki başarıları da o ülkenin güçlü olup olmadığını belirlemede unsur olarak kullanılmaktadır. Şu durumda devlet ilişkilerinin çok yönlü olduğu bir dönemde aynı zamanda çok kutupluluktan da söz edilebilir. G20 toplantılarında yükselen güçlerin de sözlerinin dinlenmesi, alınan kararlarda önemli rol oynamaları artık “güç” kavramının sadece belli başlı ülkelerde toplanmadığına dair bir işaret olarak kabul edilebilir. Fakat şu da göz önünde bulundurulmalıdır ki; G20 zirvelerinde çıkan önemli sonuçlarda son sözü söyleyen yine büyük güçler olmaktadır.

KAYNAKÇA

- Bradford, C. ve Lim, W. (2011). *Global Leadership in Transition*, 1. Bs., Seoul, Washington, Korea Development Institute, Brookin Institution Press.
- Brown, C. (2001). *Understanding International Relations*, Gordonsville, Palgrave Macmillan.
- Buzan, B. (2011). “The Inaugural Kenneth N. Waltz Annual Lecture A World Order Without Superpowers: Decentred Globalism”, *International Relations*, 25: 1, The Authors.
- Castells, M. (2008). “The New Public Sphere: Global Civil Society, Communication Networks and Global Governance”, *The Annals of the American Academy of Political and Social Sciences*.
- Cooper, A. ve Jongryn, M. (2013). “Middle Power Leadership and the Evolution of the G20”, *Global Summitry Journal*, sayı: 1, Mayıs.
- Çetin, F. Ü. (t.y). “G7’nin Kuruluşu, G8 ve G20’ye Evrilişi”, <https://ku.academia.edu/Fatih%C3%9Cmit%C3%87etin>
- Dağdelen, İ. (2008). “Türk Finansal Sistemini Küreselleştirme Politikası’nın Ardıl Değerlendirmesi”, Basılmamış doktora tezi, Ankara, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Duman, D. (2012). “Sivil Toplum Örgütleri ve “Kozmopolit Demokrasi” Açısından İHH ve Mültecilerle Dayanışma Derneği Örnekleri”, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Muğla, Sıtkı Koçman Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ağustos.
- Fischer, J. (2009). “Winners and Losers of 1989”, *Guardian*, November 7.
- Frankel, J. (2000). “Globalization of the Economy”, *Governance in a Globalizing World*, Ed. Joseph S. Nye, Washington DC, Brookings Institution Press.
- Folker, J. S. (2014). “Review symposium A disagreeable dinner guest? Waltz and the study of global governance”, *Australian Journal of Political Science*, cilt: 49, sayı: 3, 530-534.

- Gilpin, R. (2008). "Küresel Ekonomide Ulus-Devlet", Küresel Dönüşümler, Editör: David Held ve Anthony Mcgrew, Ankara, Phoenix.
- G20 Petersburg Bilgi Merkezi. (2013). "2013 St. Petersburg Liderler Zirvesi Bildirgesi", Rusya, Eylül, 5-6, https://g20.org/wpcontent/uploads/2014/12/Saint_Petersburg_Declaration_ENG.pdf
- Gür, N. (2015). "G20 ve Küresel Finans Yönetişimi", Seta, Haziran, sayı: 129.
- Hajnal, P. I. (2007). The G8 System and the G20, Hampshire, Ashgate.
- Humphreys, A. R. C. (2007), "Kenneth Waltz and the limits of explanatory theory in International Relations", (Basılmamış Doktora Tezi), Oxford, Balliol College, Oxford Üniversitesi.
- Jokela, J. (2011). The G-20: A Pathway To Effective Multilateralism?, Paris, Institute for Security Studies.
- Kantarıcı, Ş. (2012). "Soğuk Savaş Sonrası Uluslararası Sistem: Yeni Sürecin Adı "Koalisyonlar Dönemi mi?", Güvenlik Stratejileri, yıl: 8, sayı: 16.
- Keohane, R. ve Nye, J. S. (2012). Power and Interdependence, 4. bs., Glenview, Pearson.
- Narramore, T. (2008). "China and Europe: engagement, multipolarity and strategy", The Pacific Review, 21:1, Mart.
- Naughton, J. (2001). "Contested Space: The Internet And Global Civil Society", Global Civil Society, Ed.: M. Glasius Helmut Anheier, Marl and Mary Kaldor, New York, Oxford University Press.
- Omae, K. (1990). The Borderless World, Harper Business, New York.
- Parlar Dal, E. (2014). "On Turkey's Trail as a "Rising Middle Power" in the Network of Global Governance: Preferences, Capabilities, and Strategies", Perceptions, cilt: 19, sayı: 4.
- Postel Vinay, K. (2014). The G20: A New Geopolitical Order, Çev. Cynthia Schoch, Hampshire, Palgrave Macmillan.
- Riley, B. T. (2003). "The Information Society: The Role of Information in the Emerging Global E-Government", E-Governance And E-Democracy Environments, International Tracking Survey Report, sayı: 3.
- Sassen, S. (2002). "Digitization: Its Variability As a Variable in the Reshaping of Cross-border Relations", The 2nd Social Study of IT workshop at the LSE ICT and Globalization, 22-23 Nisan.
- Secchi, C. ve Villafranca, A. (2011). Ed., Global Governance and the Role of the EU: Assesing The Future Balance of Power, Cheltenham, Edward Elgar Ltd.
- Sönmezoğlu F., Güneş H. ve Keleşoğlu E. (2013). Uluslararası İlişkilere Giriş, İstanbul, Der.
- Şaşmaz, Z. F. (2012). "Küresel Sivil Toplumun Doğuşu mu? Çevre STK'larının Uluslararası Politikadaki Rolü ve İşlevleri", (Basılmış Doktora Tezi), İstanbul, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- T.C Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı. (t.y). "G-20", <https://www.hazine.gov.tr/tr-TR/Dokuman-Listeleme-Sayfasi?mid=516&cid=49&nm=459>
- T.C Dışişleri Bakanlığı. (t.y). "G20", <http://www.mfa.gov.tr/sub.tr.mfa?23a3fc26-4f3b-47dd-943e-d8934cdad97e>
- T.C Merkez Bankası. (2015). "G20 Platformu ve 2015 Türkiye Dönem Başkanlığı", Ankara.
- Ünay, S. (2015). "Türkiye'nin G20 Dönem Başkanlığı: Küresel Yönetişimde Orta Ölçekli Güç Etkisi", Seta, Kasım, sayı: 141.
- Viotti, P. R. Ve Kauppi, M. V. (2014). Uluslararası İlişkiler ve Dünya Siyaseti, 5. Bs., Çev. Ayşe Özbay Erozan, Ankara, Nobel.
- Wade, R. H. (2011). "Emerging World Order? From Multipolarity to Multilateralism in the G20", The World Bank, IMF, Sage.
- Wallerstein, I. (2004). Amerikan Gücünün Gerileyişi, İstanbul, Metis.
- Waltz, K. N. (1999). "Globalization and Governance", American Political Science Association, 32:4.
- Waltz, K. N. (1959). Man, the State and War: a theoretical analysis, New York, Columbia Üniversitesi.
- Waltz, K. N. (1979). Theory of International Politics, McGraw-Hill, California Üniversitesi.
- Youngs, R. (2010). Europe's Decline and Fall: The Struggle Against Global Irrelevance, London, Profile books.